

Dr hab. n o zdrowiu Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Katowice, 10.05.2022

Zakład Gerontologii i Pielęgniarstwa Geriatrycznego,

Katedra Pielęgniarstwa

Wydział Nauk o Zdrowiu

Śląski Uniwersytet Medyczny

Recenzja

**rozprawy na stopień doktora nauk o zdrowiu mgr Eweliny Cichoń
pt.: "Poznawcze i biologiczne determinanty skuteczności mechanizmu tłumienia. Rola
metapoznania i temperamentu w intensywności doświadczania intruzji myślowych"
napisanej pod kierunkiem dr hab. Remigiusza Szczepanowskiego**

Niechciane bodźce czy też analizowane treści, które nie są bezpośrednio związane z aktualnym celem poznawczym lub behawioralnym jednostki, określa się jako intruzyjne myśli, tzw. intruzje. W dotychczasowych badaniach empirycznych dotyczących intruzji nie poświęcono wiele uwagi mechanizmom odpowiedzialnym za postawanie i nasilenie intruzji w ujęciu poznawczym. Perspektywa poznawcza wydaje się być szczególnie użyteczna w precyzyjnym opisie działania mechanizmów obronnych. Uruchamiane mechanizmy obronne mogą wchodzić w skład różnych zachowań. Obrony psychologiczne mogą redukować doświadczany lęk, pełnić funkcje ochronną, zabezpieczając dobrostan jednostki, poprawiając jej funkcjonowanie i adaptację w sytuacji, w których odczuwany lęk mógłby narażać jednostkę na dezorganizację zachowania.

Do mechanizmów obronnych, których celem jest zwalczanie niepożądanych i niechcianym informacji zalicza się między innymi tłumienie i wsparcie. W ramach tych

mechanizmów procesy poznawcze ukierunkowane są na odrzucanie i utrzymanie poza świadomością informacji niepożądanych lub związanych z lękiem.

Wybór tematu jest istotny dla zdrowia publicznego i nauk o zdrowiu z kilku powodów. Po pierwsze intruzje myślowe odgrywają istotną rolę w obrazie psychopatologicznym wielu zaburzeń psychicznych. Intruzje myślowe występują także w populacji osób bez zaburzeń psychicznych.

Po drugie przyczyną zwiększenia nasilenia intruzywnych myśli jest wysiłek włożony w kontrolowanie tych doświadczeń. Tłumienie i wyparcie należą do mechanizmów obronnych których celem jest zwalczanie niepożądanych i niechcianych informacji. Obrony psychologiczne mogą redukować doświadczany lęk, pełnić funkcje ochronną, zabezpieczając dobrostan jednostki, poprawiając jej funkcjonowanie i adaptację.

W związku z tym, biorąc pod uwagę przedstawione dane, problematykę badawczą zaprezentowaną w pracy doktorskiej pt. „Poznawcze i biologiczne determinanty skuteczności mechanizmu tłumienia. Rola metapoznania i temperamentu w intensywności doświadczania intruzji myślowych” Pani mgr Eweliny Cichoń jest bardzo aktualnym problemem a podjęta przez Doktorantkę problematyka została ujęta w interesujący sposób.

Formalna ocena pracy

Przedstawiona do recenzji praca na stopień doktora nauk o zdrowiu ma układ typowy dla tego typu rozpraw. Struktura pracy jest przejrzysta i logiczna, została zachowana właściwa proporcja poszczególnych części. Pracę stanowi manuskrypt o łącznej objętości 175 stron wraz z piśmiennictwem, streszczeniem w języku polskim i angielskim, spisem tabel, rycin i załączników. Praca składa się z 2 części: teoretycznej i części badawczej – charakterystyki grupy badanej, wykorzystanych metod badawczych oraz szczegółowej analizy wyników badań własnych. Część teoretyczna pracy zawiera 57 stron maszynopisu i stanowi wprowadzenie w problematykę badań własnych. Doktorantka przedstawiła szczegółowo problematykę myśli intruzywnych, mechanizmów tłumienia niepożądanych odczuć i myśli oraz nieskuteczności tłumienia. Druga część pracy stanowi prezentację badań własnych. Ta część rozprawy zawiera szczegółowo cel pracy oraz metodologię badań własnych: konceptualizacja badań własnych, materiał empiryczny obejmujący wyniki badań, dyskusję i wnioski. Rozprawę doktorską uzupełniają 16 tabel oraz 5 rycin uszczegóławiających zaprezentowane w pracy wyniki badań własnych. Zawarty w rozprawie spis piśmiennictwa zawiera 322 pozycje literatury krajowej i światowej. Wszystkie pozycje dobrane są prawidłowo do tematyki pracy

i zacytowane są w sposób prawidłowy w treści pracy. Praca edytorsko jest bardzo staranna, czytelna, ilustrowana wieloma rycinami i tabelami. Poszczególne części są koherentne i zgodne z ich tytułami. Treść pracy zgodna jest z tytułem dysertacji.

Merytoryczna ocena pracy

We wstępie Doktorantka szczegółowo przedstawia teoretyczne aspekty pracy oraz założenia metodologiczne prezentowanych badań. Celem ogólnym pracy było określenie poznawczych i temperamentnych determinantów dysfunkcji tłumienia natrętnych myśli.

W celu wersyfikacji założeń zaplanowano cztery badania o charakterze korelacyjnym, w ramach których sformułowano główne problemy badawcze:

1. Czy dysfunkcyjne przekonania metapoznawcze pośredniczą w relacji między tłumieniem a nasileniem się natrętnych myśli?
2. Czy strategie kontroli myśli, takie jak samokaranie, dystrakcja, zamartwianie się, regulacja społeczna, ponowna ocena pośredniczą w relacji między tłumieniem a nasileniem się intruzywnych myśli.
3. Czy dysfunkcjonalne przekonania metapoznawcze pośredniczą w relacji między cechami temperamentu a nasileniem się natrętnych myśli?
4. Czy strategie kontroli myśli pośredniczą w relacji między cechami temperamentu a nasileniem się natrętnych myśli?

Na przeprowadzenie badania uzyskano zgodę komisji ds. Etyki Badan Naukowych II Wydziału Psychologii we Wrocławiu oraz Uczelnianej Komisji ds. Etyki Badan Naukowych w Dolnośląskiej Szkole Wyższej.

W pracy znajdujemy 4 badania własne przeprowadzone przez Doktorantkę.

Celem badania własnego nr 1 była wersyfikacja założenia o mediacyjnej roli dysfunkcyjnych przekonań metapoznawczych w relacji między tłumieniem a doświadczaniem intruzji. W ramach badania sformułowano 4 pytania badawcze oraz 4 hipotezy. Badania przeprowadzono w laboratorium Uniwersytetu Humanistyczno-Społecznego w Filii we Wrocławiu oraz w Dolnośląskiej Szkole Wyższej. Badaniem objęto osoby, które spełniały kryteria włączenia. W badaniu wykorzystano Kwestionariusz Przekonań Metapoznawczych oraz polską wersję skali tłumienia myśli White Bear Suppression Inventory. Uzyskane dane poddano analizie statystycznej z zastosowaniem adekwatnych metod. Wyniki stanowią bardzo

wartościową i obszerną część pracy. Doktorantka przedstawiła wyczerpująco charakterystykę społeczno-demograficzną badanej grupy. Dodatkowo pogrupowała wyniki badań w licznych podrozdziałach, starając się odnieść do celu badania. Zastosowanie podrozdziałów ułatwia szczegółową analizę dużej ilości danych. Uzyskane wyniki wskazują, że większe tłumienie wiązało się z większym nasileniem wszystkich uwzględnionych w modelu dysfunkcyjnych przekonań metapoznawczych. Rolę mediatora w relacji między tłumieniem a nasileniem intruzji pełniły negatywne przekonania o myślach dotyczących braku kontroli i zagrożenia.

Celem badania własnego nr 2 była ocena związku między tendencją do używania strategii tłumienia myśli a pojawieniem się intruzji w populacji ogólnej. W ramach badania sformułowano 5 pytań badawczych oraz 5 hipotez. Badania przeprowadzono w laboratorium Uniwersytetu Humanistyczno-Społecznego w Filii we Wrocławiu oraz w Dolnośląskiej Szkole wyższej. W badaniu wykorzystano polską wersję skali tłumienia myśli White Bear Suppression Inventory oraz polską wersję Kwestionariusza kontroli Myśli TCQ. Uzyskane dane poddano analizie statystycznej z zastosowaniem adekwatnych metod. Wyniki stanowią bardzo wartościową i obszerną część pracy. Doktorantka dodatkowo przedstawiła współczynniki rzetelności kwestionariuszy obliczone na podstawie badań własnych. Dodatkowo pogrupowała wyniki badań w licznych podrozdziałach, starając się odnieść do celu badania. Zastosowanie podrozdziałów ułatwia szczegółową analizę dużej ilości danych. Uzyskane wyniki wskazują, że większa tendencja do tłumienia wiąże się z większym nasileniem samokarania, martwienia, dystrakcji oraz ponownej oceny. Im większa skłonność do tłumienia, tym rzadziej osoba korzysta z kontroli społecznej. Tłumienie obniża nasilenie intruzji poprzez korzystanie z dystrakcji jako strategii kontroli.

Celem badania własnego nr 3 była weryfikacja założenia wpływu negatywnych przekonań pośredniczy w relacjach między cechami temperamentu a doświadczaniem intruzywnych myśli. W ramach badania sformułowano 3 pytania badawcze oraz 3 hipotezy. Badania przeprowadzono w laboratorium Uniwersytetu Humanistyczno-Społecznego w Filii we Wrocławiu. Badaniem objęto osoby które spełniały kryteria włączenia. W badaniu wykorzystano Kwestionariusz Przekonań Metapoznawczych, Formalną Charakterystykę Zachowania – Kwestionariusz Temperamentu oraz polską wersję skali tłumienia myśli White Bear Suppression Inventory. Uzyskane dane poddano analizie statystycznej z zastosowaniem adekwatnych metod. Wyniki stanowią bardzo wartościową i obszerną część pracy. Doktorantka przedstawiła wyczerpująco charakterystykę społeczno-demograficzną badanej grupy. Dodatkowo pogrupowała wyniki badań w licznych podrozdziałach, starając się odnieść do celu

badania. Zastosowanie podrozdziałów ułatwia szczegółową analizę dużej ilości danych. Uzyskane wyniki wskazują, że nieznaczna większość badanych cechowała się wysokim nasileniem intruzji. Wykazano również, że negatywne przekonania o myślach dotyczących braku kontroli i zagrożenia pośredniczą w relacjach między reaktywnością emocjonalną a nasileniem intruzji. Negatywne przekonania o myślach dotyczących braku kontroli i zagrożenia pośredniczą w relacji między zwawością a nasileniem intruzji.

Celem badania własnego nr 4 była weryfikacja założenia wpływu temperamentnych uwarunkowań korzystania z określonych strategii kontroli a nasileniem intruzji myślowych. W ramach badania sformułowano 9 pytań badawczych oraz 9 hipotez. Badania przeprowadzono w laboratorium Uniwersytetu Humanistyczno-Społecznego w Filii we Wrocławiu oraz w Dolnośląskiej Szkole Wyższej i na Politechnice Wrocławskiej. Badaniem objęto osoby które spełniały kryteria włączenia. W badaniu wykorzystano Formalną Charakterystykę Zachowania – Kwestionariusz Temperamentu, polską wersję kwestionariusza Strategii Kontroli Myśli oraz polską wersję skali tłumienia myśli White Bear Suppression Inventory. Uzyskane dane poddano analizie statystycznej z zastosowaniem adekwatnych metod. Wyniki stanowią bardzo wartościową i obszerną część pracy. Doktorantka przedstawiła wyczerpująco charakterystykę społeczno-demograficzną badanej grupy. Dodatkowo pogrupowała wyniki badań w licznych podrozdziałach, starając się odnieść do celu badania. Zastosowanie podrozdziałów ułatwia szczegółową analizę dużej ilości danych. Uzyskane wyniki wskazują, że większe nasilenie cech reaktywności emocjonalnej prowadzi do większego nasilenia intruzji. Doktorantka wykazała również, że im wyższa persewatywność tym większe nasilenie intruzji. Wykazano również że zwawość osłabia intruzje poprzez rzadsze stosowanie strategii samokarania.

W dyskusji Doktorantka omówiła wyniki badań w odniesieniu do danych z piśmiennictwa. Dyskusja napisana jest w sposób interesujący, ma zachowane właściwe tempo i porusza najważniejsze problemy wynikające z badań. Przedstawiona dyskusja świadczy o dużej znajomości zagadnienia.

Doktoranta po przeprowadzeniu szczegółowej analizy materiału przedstawiła 15 wniosków końcowych. Wnioski są dobrze skonstruowane i odnoszą się do wcześniej założonego celu pracy.

Z obowiązku recenzenta kilka dobrych uwag nie obniżających wartości pracy:

1. Czy oszacowano minimalną ilość respondentów w próbie we wszystkich badaniach własnych.

Podsumowanie

W podsumowaniu opinii, wysoko oceniam przygotowanie teoretyczne Doktorantki, umiejętność postawienia problemu badawczego oraz jego realizacji. Zaproponowany projekt badawczy jest interesujący, a sama praca doktorska napisana jest w sposób merytoryczny.

Podsumowując stwierdzam, że przedstawiona mi do oceny praca doktorska **mgr Eweliny Cichoń** jest wartościowa i posiada duży potencjał badawczy, stanowiący podstawę do kontynuowania dalszych badań w tym kierunku. Stanowi spójną całość tematyczną i zawiera cechy nowatorskie, które mogą mieć w przyszłości zastosowanie w pracy z osobami doświadczającymi intruzji myślowych.

Rozprawa doktorska **mgr Eweliny Cichoń pt. "Poznawcze i biologiczne determinanty skuteczności mechanizmu tłumienia. Rola metapoznania i temperamentu w intensywności doświadczania intruzji myślowych"** spełnia warunki określone w art.187 ust. 1-2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. nr 2018 poz. 1668 z późn.zm.). Na tej podstawie przedstawiam Wysokiej Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Katedry Pielęgniarstwa
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach
Agnieszka Młynarska
Dr hab. n. o zdr. Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Dr hab. n. o zdr. Agnieszka Młynarska, Prof. SUM